

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД
«ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ К. Д. УШИНСЬКОГО»
ФАКУЛЬТЕТ ДОШКІЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ ТА ПСИХОЛОГІЇ
КАФЕДРА ДОШКІЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ
НАУКОВА ЛАБОРАТОРІЯ «ПЕДАГОГІЧНІ ОСНОВИ ПРОФЕСІЙНОЇ
ПІДГОТОВКИ ВИХОВАТЕЛІВ»
НАУКОВЕ ТОВАРИСТВО СТУДЕНТІВ, АСПІРАНТІВ, ДОКТОРАНТІВ І
МОЛОДИХ ВЧЕНИХ

**«ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ОСВІТИ:
ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ТА НАЦІОНАЛЬНИЙ ВИМІРИ»**

збірник наукових статей

Одеса
Букаєв Вадим Вікторович
2025

УДК 37.014.5:005.941(4+477)

3-13

Рекомендовано до друку Вченою Радою
Державного закладу «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»
(протокол № 4 від 30.10.2025 року)

Наукові статті друкуються в авторському варіанті

Забезпечення сталого розвитку освіти: європейський
3-13 та національний виміри : збірн. наук. статей.
Одеса : Видавець Букаєв Вадим Вікторович, 2025. 144 с.

УДК 37.014.5:005.941(4+477)

©ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД
«ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ К. Д. УШИНСЬКОГО»

Наталія Леонідівна Листопад,
*кандидат педагогічних наук, викладач дошкільних дисциплін,
Комунальний заклад «Одеський педагогічний фаховий коледж»,
вул. Грецька, 1, м. Одеса*

ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ В РОБОТІ З ДІТЬМИ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНІМИ ПОТРЕБАМИ В ІНКЛЮЗИВНОМУ СЕРЕДОВИЩІ ЗДО

У сучасних умовах реформування освітньої галузі в Україні особливу увагу приділяється розвитку інклюзивної освіти, яка є одним із пріоритетних напрямів державної політики у сфері дошкільного навчання. Інклюзивний підхід передбачає створення рівних можливостей для здобуття якісної освіти дітьми з особливими освітніми потребами у рамках звичайного освітнього середовища, що сприяє їх соціалізації, психолого-педагогічній реабілітації та гармонійному розвитку у суспільстві. Важливим чинником успішної реалізації інклюзивного підходу є застосування інформаційно-комунікаційних технологій, які відіграють ключову роль у адаптації навчального процесу до індивідуальних потреб дитини. Сучасні цифрові інструменти, такі як інтерактивні освітні платформи, спеціалізоване програмне забезпечення, віртуальні та доповнені реальності, дозволяють забезпечити диференційований підхід до навчання, розвиваючи пізнавальні, комунікативні та соціальні навички дітей з особливими освітніми потребами.

Отже, поєднання інклюзивної освіти з інноваційними цифровими технологіями створює передумови для підвищення ефективності педагогічного процесу, забезпечуючи рівний доступ до освіти та сприяючи формуванню толерантного суспільства. Актуальність проблеми зумовлена кількома чинниками. По-перше, інформаційно-цифрові технології відкривають нові можливості для індивідуалізації освітнього процесу, врахування особливостей розвитку кожної дитини, а також створення адаптивного освітнього простору. По-друге, інформаційно-цифрові технології допомагають подолати бар'єри комунікації, пізнавальної діяльності та соціальної взаємодії, що є особливо важливим для дітей із порушеннями мовлення, слуху, зору, аутистичного спектра тощо. По-третє, у контексті діджиталізації освіти інформаційно-цифрові технології стають необхідною умовою професійної діяльності педагогів, які працюють в інклюзивних групах. Вони потребують відповідних цифрових компетентностей для ефективного використання інтерактивних програм, спеціалізованого програмного забезпечення, онлайн-сервісів і мультимедійного контенту в освітньому процесі.

Результати дослідження підтверджують справедливість

твердження, що сучасні соціокультурні та освітні трансформації, зумовлені глобалізацією, диджиталізацією та зростанням полікультурних взаємодій, ставлять нові виклики перед системою дошкільної освіти, особливо у контексті інклюзивного навчання. Дослідження (Л. Борисенко, Н. Горішна, Ю. Запорожченко, В. Пасічник, Т. Шестакевич та ін.) свідчать, що інтеграція інформаційно-цифрових технологій у роботу з дітьми з особливими освітніми потребами у закладах дошкільної освіти є не лише перспективним інноваційним напрямом, а й об'єктивною необхідністю.

Отримані дані засвідчують обґрунтованість твердження, що використання цифрових інструментів (наприклад, адаптивних освітніх платформ, таких як «IQsha» або «Logopedia Pro») дозволяє персоналізувати освітній процес, враховуючи індивідуальні особливості дітей з порушеннями розвитку, аутизмом або вадами слуху. застосування спеціалізованих програм («Proloquo2Go» для дітей з мовленнєвими порушеннями, «Жестун» для дітей з вадами слуху) сприяє активізації мовленнєвої діяльності та соціальної взаємодії. Інтерактивні ігри («Minecraft: Education Edition»), віртуальні екскурсії та AR-додатки («QuiverVision») забезпечують емоційну залученість і підвищують ефективність засвоєння знань. автоматизовані системи моніторингу дитячого розвитку («ChildProgress») дозволяють оперативно корегувати індивідуальні освітні маршрути.

Відповідно до Концепції розвитку інклюзивної освіти в Україні (2021) та Закону України «Про освіту» (2017), інклюзивний підхід у освіті передбачає комплексний підхід до забезпечення рівних можливостей для всіх дітей, зокрема тих, що мають особливі освітні потреби, що включає не лише їхню фізичну присутність у закладах дошкільної освіти, а й створення спеціальних умов для повноцінного навчання, соціалізації та розвитку. Ключові аспекти інклюзивного підходу: адаптація інфраструктури (пандуси, тактильні доріжки, спеціальне обладнання); використання універсального дизайну освіти, що враховує різноманітність потреб дітей; цифрові інструменти (спеціальні програми, асистивні технології, інтерактивні платформи) допомагають дитині з особливими освітніми потреби долати бар'єри в освіті. Інформаційно-цифрові технології дозволяють адаптувати матеріал під індивідуальні темпи сприйняття (наприклад, програми з текстом у голос, візуалізація для дітей з аутизмом). Розвиток когнітивних, соціальних та емоційних компетентностей через ігрові та інтерактивні методи. Інклюзивна освіта в Україні спрямована на створення рівних можливостей через поєднання фізичної доступності, педагогічної підтримки та інноваційних технологій.

Результати дослідження свідчать на користь думки, що у контексті інклюзивної освіти інформаційно-цифрові технології відіграють важливу роль як засіб підтримки розвитку, навчання і соціалізації дітей з особливими

освітніми потребами. Фактичні результати підтверджують правильність припущення, що робота з такими дітьми в закладах дошкільної освіти потребує диференційованого, індивідуального підходу, а інформаційно-цифрові технології дають змогу забезпечити ефективне пристосування освітнього процесу до можливостей і потреб кожної дитини.

Зібрані дані підтверджують доцільність твердження, що інформаційно-цифрові технології дозволяють адаптувати зміст завдань, темп і форму подання навчального матеріалу відповідно до когнітивного, емоційного та фізичного стану дитини. Наприклад, використання мультимедійних презентацій, інтерактивних ігор чи адаптивного програмного забезпечення допомагає дітям з різними порушеннями краще сприймати інформацію. Дітям із порушеннями зору, слуху, мовлення або опорно-рухового апарату необхідні спеціальні технічні засоби: екранні диктори, збільшувальні програми, озвучені книги, альтернативні засоби вводу (сенсорні екрани, кнопкові панелі тощо), означені засоби сприяють повноцінній участі дітей з особливими освітніми потребами у спільному освітньому процесі.

Результати дослідження узгоджуються з твердженням, що інформаційно-цифрові технології можуть бути ефективними у розвитку мовлення, невербальної комунікації, емоційного реагування, зокрема через використання програм для розвитку мовлення, жестової мови, а також віртуальних соціальних історій, що моделюють поведінкові ситуації. Інтерактивні ресурси мають ігровий, візуально привабливий характер, що значно підвищує мотивацію дітей з особливими освітніми потребами до участі в навчальних заняттях. Через гейміфікацію освітнього процесу зростає зацікавленість і залученість навіть у дітей з порушеннями уваги чи поведінки.

Емпіричні дані підтверджують правдивість висловленої думки, що цифрові платформи та сервіси забезпечують педагогів доступом до методичних матеріалів, шаблонів адаптацій, електронних ресурсів для корекційної роботи. Також інформаційно-цифрові технології сприяють кращій комунікації з батьками, які можуть отримувати зворотний зв'язок і рекомендації щодо розвитку дитини. У використанні інформаційно-цифрових технологій необхідно враховувати час взаємодії дитини з гаджетами, уникати перевантаження сенсорної системи, дотримуватися норм гігієни цифрового середовища, що особливо важливо для дітей з підвищеною чутливістю або аутизмом. Отже, інформаційно-цифрові технології в інклюзивному ЗДО не є лише технічним інструментом, а виступають важливою умовою ефективної педагогічної підтримки дітей з особливими освітніми потребами, сприяючи їх всебічному розвитку, соціалізації та реалізації права на якісну дошкільну освіту.

У результаті проведеного теоретичного аналізу можна зробити такі

висновки: інформаційно-цифрові технології виступають важливим інструментом забезпечення доступності, ефективності та індивідуалізації освітнього процесу для дітей з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивного закладу дошкільної освіти; інформаційно-цифрові технології сприяють розвитку мовлення, когнітивних функцій, емоційно-вольової сфери, комунікативних навичок, підвищують мотивацію до навчання, допомагають долати бар'єри у сприйнятті та засвоєнні інформації; ефективне використання цифрових ресурсів можливе за умови належної підготовки педагогів, забезпечення доступу до сучасного обладнання та програмного забезпечення, а також тісної співпраці з фахівцями (логопедами, дефектологами, психологами) і батьками; важливо дотримуватися принципів педагогічної доцільності, гігієни цифрового середовища та безпеки під час впровадження інформаційно-цифрових технологій у роботу з дітьми, з урахуванням їхніх індивідуальних можливостей і потреб.

ЛІТЕРАТУРА

1. Запороженко Ю. Г. Використання засобів ІКТ для підвищення якості інклюзивної освіти. *Інформаційні технології в освіті*. 2013. Т. 15. С. 138–145.
2. Листопад О. А., Мардарова І. К. Теоретико-методичні засади формування готовності майбутніх вихователів до використання інформаційно-комунікаційних технологій в організації пізнавальної діяльності дошкільників: моногр. Одеса : Видавець Букаєв Вадим Вікторович, 2021. 206 с.
3. Листопад О. А., Мардарова І. К. Модульний курс «Комп'ютерні технології в роботі з дітьми»: навчальний посібник для студентів зі спеціальності 012 «Дошкільна освіта». Одеса : Видавець Букаєв Вадим Вікторович, 2019. 192 с.
4. Листопад О., Мардарова І. Цифрова трансформація вищої освіти: теоретичний та практичний аспекти *Науковий вісник Ізмаїльського державного гуманітарного університету: збірник наукових праць. Педагогічні науки*. Ізмаїл: РВВ ІДГУ, 2024. Вип. 66. С. 143–152. DOI: [https://doi.org/10.31909/26168812.2024-\(66\)-19](https://doi.org/10.31909/26168812.2024-(66)-19)
5. Листопад О. А., Мардарова І. К., Гуданич Н. М. Інформаційно-комунікаційні технології в дошкільній освіті: навчальний посібник для студентів зі спеціальності А2 Дошкільна освіта (0112 Training for preschool teachers). Одеса : Видавець Букаєв Вадим Вікторович, 2025. 304 с.
6. Листопад О., Листопад Н. Можливості інформаційно-цифрових технологій в організації педагогічного супроводу дітей, які постраждали від насильства в сім'ї. *Забезпечення принципу гідності дитини*

: протидія насильницьким методам виховання : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, 24-25 квітня 2025 р.). Одеса : ОДУВС, 2025. С. С. 159–162.

7. Чупахіна С. Інформаційно-технологічна підтримка інклюзивного навчання: формування готовності майбутніх педагогів. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Педагогіка і психологія*, 2020. № 61, С. 173-182. DOI: <https://doi.org/10.31652/2415-7872-2020-61-173-182>